

GAZÍK VIKTÓRIA
SZENC

Két falu közt a határban a vadászó sasokat számolom az anyósülésből. Vannak köztük sólymok és ölyvek is, de csekély ornitológiai tudásom nem tud különbséget tenni közöttük. Ami kisebb testű, az ölyv, ezt biztosan tudom, a többi pedig rejtély. A hét legmozgalmasabb eseménye közeleg a végéhez. Hazafelé tartok a bátyámmal a heti nagybevásárlásról, a kihúzott lista a zsebemben pihen, a felelősség már nem nyom. Így, a járvány kellős közepén, ennyi maradt a városból számomra. Mindeközben felsőhajtanak a régi házak téglái, hívogat a bennük nyugvó nyughatatlan történelem. Nem a vasárnapi húslevesbe menő hidegen tartott tyúk meg a kenyér és társai, hanem ami hazavár és befogad: a történelmi kapocs a régmúlt, a mai Szent és köztem.

Szenc városa körülbelül 26 km-re fekszik a fővárostól Mátyusföld határán, az ország nyugati részén. A Pozsonyi kerülethez tartozó Szenci járás székhelye. 1899-ig a várost *Sempcz*-nek nevezték, a szó etimológiáját a szem szóhoz kötik, közvetlen előzménye a Synch személynév a régi magyar nyelvből. A XX. században öltötte tehát magára a ma is használt nevét, ami szlovákul *Senec*, németül pedig *Wartberg*.

Szenc 1442-ben kapott városi privilégiumot Mátyás királytól, így már a XV. században mezővárossá vált. Negyven évvel később a vásártartás jogát is megkapta. A vásárok és a gazdasági fellendülés következtében igazán élő és nyüzsgő város képét képzelem magam elé a koraiújkorban. A mai főtér tárulkozik elem tele szekerekkel, portékájukat kínáló árusokkal, kávéncsi, ragyogó szemű érdeklődőkkel.

A város központjában több műemléket is találunk. A Szent Miklós-templomtól a zsinagógaig, a kissé odébb eső Török-házon át, a különféle szobrokig. 1763-ban Mária Terézia kereskedelmi főiskolát alapított a városban, melynek áthelyezett és felújított kapurésze már pár éve a város főterét ékesíti. A helyi zsinagógán sokéves elhagyatottság után elkezdődtek a felújítási műveletek, már tükön ülve várom, hogy belülről milyen lesz, hangulatos klasszikus zenei koncertek színhelyeként tudom elképzelni, s mivel az elmúlt időkben fenyőket szoktak árusítani előtte a karácsonyi időszakban, kará-

csonyvára koncertek vagy hangversenyek képe elevenedik meg a képzeletemben. A zsinagógától nem messze található a szegyzszoobar a XVI. századból, aminek az egykori helyi lakók becenevet is adtak, Pellengér Katának nevezték. A szegyzszoobar koncepcióját mindig is érdekesnek találtam a közösségi tudat, az összetartozás ereje miatt, ahogy a szomszédok egyazon indítatásból összegyűlnek, megbeszélnek a helyi pletykákat, jókat esznek-isznak, tesznek pár gúnyos megjegyzést és mindeközben kikapcsolódhatnak.

A város kulturális életében leghosszabb tradíciónak örvendő eseménysorozat a Szenczi Molnár Albert Napok, mely nemcsak a várost, hanem a környező falukat is megmozgatja. A rendezvény megközelítőleg egy hónapig szokott tartani, és különféle előadások, megemlékezések, programok kerülnek megrendezésre a keretein belül. A város híres szülöttjéről, Szenczi Molnár Albrtról kapta nevét, aki 1574-ben itt látta meg a napvilágot. Aki, bár nem töltött sok időt egy helyen, és főleg nem a szülővárosában, mivel tanulmányai és munkássága sokfelé vittek, főleg németajkú vidékeken fordult meg, élete végén pedig Kolozsvárott tartózkodott. Mégis sokszor gondolok arra, hogy ő vajon milyenek látta a várost, hiszen annyi helyen megfordult, vajon megdöbögötte-e a szívét, ha újra megpillanthatta a gyermekkora helyszínét. Az egyetemen egyre többet találkozok a nyelvészet tudományával, erről is gyakran eszembe jut Molnár Albert, az első magyar nyelvten írója, szótárak elkészítője, és persze a fordítói munkája, a Zsol-tárok könyve és Kálvin Institutio-ja. Aki már azelőtt foglalkozott a nyelvel, mielőtt az még fontos törekvéssé vált volna, a maga módján bátor reformer volt és méltó példakép.

Szépen lassan kirajzolódik előttem a történelmi Szent látképe, vásáraival és céheivel, utazókkal és boldog helyiekkel, egy nyugodtabb, békésebb kor emléke. Az autó motorja elhallkul, hazaérünk, ideje kipakolni a vásárolt élelmiszert, a gondolatok visszatérnek a zűrös, bizonytalanságokkal teli jelenbe, megrémít a valóság, de az önmagát ismétlődő történelem megnyugtat, hiszen a pестis sem tartott örökké.